

כי המאור שבה משיבם למוטב!

להאיר

עלון תורני שבועי בהלכה ובאגדה

העלון מוקדש לע"ז ויקטור חיים לוי בן יקוטה ז"ל

הרב יעקב שניאור שליט"א

אותיות דומות ומשמעות שונה!

'פן' יהיה דבר עם לבבך בליעל", וכוונתו שח"ו לא תהיה כמוהם, וכן "השמר לך פן תשכח את ה' אלוקיך", שלא תשכח את ה' אלוקיך. אך כאשר יש ספק אם יתקיים הדבר, אולם רצונו שיתקיים אומר 'אולי', כמו שנאמר "אולי יקרה ה' לקראתי", רצוני שיקרה כן, ומעתה מובן שכל מילה נבחרה בקפידה. בתחילה פתח אליעזר ואמר: "אולי לא תאבה האישה...", שאכן רצונו היה שרבקה תסרב להינשא ליצחק, ואז יציע את בתו ככלה. אולם אברהם מיד הבין זאת ואמר לו: "השמר לך פן...", כאומר לו, יודע אני שאתה מסתפק בדבר הסכמתה של רבקה להיות ככלה ליצחק, ואף רצונך שיתקיים הדבר והיא לא תסכים, אולם רצוני שמחשבתך לא תתקיים והיא כן תסכים. ומדוע העדיף אברהם אבינו כלה ליצחק מבנות ארם?

במה הן עדיפות על פני בנות הכנעני? אכן בהסתכלות שטחית נראה ששתיהן לא מציאה גדולה. התשובה לכך כתב הר"ן בדרשותיו (ד"ר), משום שהכנענים היו מושחתים גם במידות רעות ובמעשי תועבה, כפי שכתוב **"וכמעשה ארץ פנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשיו"**, ואותם מידות רעות מתעברות ונמשכות בזרעם, והם כחולי הגוף העובר בירושה לדורות הבאים. לעומתם בני משפחתו של אברהם אבינו, אמנם היו עובדי אלילים, אולם היו בעלי מידות טובות וניתן לשנות ולהטות דעותיהן להאמין בה'.

רבים נהרו לפתחו של הגאון רבי דב בריש ויינפלד זצ"ל, המכונה בפי כל 'הגאון מטשעביץ', ובין כל השאלות הרבות שנשאל עסקו אודות עסקי שידוכין, מה צריכים לבדוק בשידוכין? והוא נהג לומר, צריך לבדוק שלושה דברים, 'מידות, מידות, מידות'. ומסופר על אב לנערה שהגיע לפרקה שסיפר בהתרגשות למרן ראש הישיבה הגאון רבי אלעזר מנחם מן שץ זצ"ל על הצעת שידוך מעולה שהוצעה לבתו. הוא החל למנות את שלל המעלות והתשבחות ששמע על החתן המיועד, הינו למדן גדול, מחדש נפלא, ואף הוריו מיוחסים לאחד מהצדיקים, ובנוסף הם ממשפחה עמידה ובעלי מזון רב. 'חפץ אני בברכת הדרך של ראש הישיבה', אמר האב, הרב שך השיבו: "יש לי שאלה, לאחר שביררת אודות הבחור, האם ביררת שהוא יהיה בעל טוב לביתך? האם יש לו מידות טובות? אם אין לך תשובה לכך, אין זה שידוך טוב, למרות כל מעלותיו".

עבד נאמן היה לו לאברהם אבינו אליעזר שמו, אותו קיבלו במתנה מנמרוד הרשע כשיצא מאור כשדים. ומרוב דבקותו ברבו, היה מראהו החיצוני וקלסתר פניו דומה לשל רבו (בראשית רבה ט, טז). וכוונה בשם 'דמשק' נוטריקון של "דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים", שהיה בקי בתורת רבו ולימדה לאחרים (יומא כה). ובשכר פעולתו זכה להימנות מהצדיקים שנכנסו לגן עדן בחייהם (מסכת זרך ארץ זוטא סוף פ"א). אלא שכאשר אברהם אבינו מצווה את אליעזר עבדו להביא שידוך ליצחק בנו, הוא משיב עליו, ולא מסתפק בכך אלא נוקט חפץ לחיזוק השבועה שלא יקח אישה מבנות הכנעני לבנו יצחק וכה אומר: **"ואשביעך בה' אלקי השמים ואלקי הארץ אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרבן"** (כ"ד, ד). אך שאלה מתבקשת מאליה שואל אליעזר עבדו: **"ויאמר אליו העבד אולי לא תאבה האשה ללכת אחרי אל הארץ הזאת, ההשב אשיב את בנך אל הארץ אשר יצאת משם"** (כ"ד, ה). שאלה במקומה. יתכן והכלה המיועדת לא תסכים לבוא עימי, ומה אעשה אז? זו אינה שאלה תמימה, חז"ל מגלים לנו רובד חדש בשאלת אליעזר. "בת הייתה לו לאליעזר, וחפץ היה להשיאה ליצחק בן אדוניו, וחפץ טענות שונות ומשונות אולי האישה לא תסכים ללכת אחריו, או אז תכנן להציע את בתו ככלה ליצחק. אברהם אבינו סירב בתוקף ואמר לו בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים: "אתה ארור, שכן כנען אתה שנאמר 'ארור כנען', ובני ברך, ואין ארור מתדבק עם ברך". אף שאליעזר היה צדיק והיה בו מעלות רבות, אולם מקורו בשבטם של רשעים "כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים" (רש"י כ"ד, טז).

בתורתנו הקדושה כל מילה מדודה, יש מילה הנכתבת חסרה או כמלאה וממנה נלמדים תלי תלים של הלכות, ובפסוק כתוב "אלי" בכתב חסר. בתחילה שואל העבד: "אולי לא תאבה האישה ללכת אחרי". אברהם מזהירו בתוקף: **"השמר לך פן תשיב את בני שמה"**. ומהו ההבדל בין 'אולי' ל'פן'? הסביר הגאון מוילנא זצ"ל שההבדל ביניהם מהותי. כאשר האדם מסתפק בדבר ואינו חפץ שיתקיים אומר 'פן', כפי שמצינו בכתובים "השמר לך

העלון מוקדש

לעיילי נשמת הרד"ב רבי יוסף מיסל אבנרל בן רנה זצ"ל, הגהות רב גדולה משה בן רבי שלמה זצ"ל, ר אברהם שניאור בן זורה ז"ל, ר אברהם שניאור בן פרוה ז"ל, ר אליהו שניאור בן זורה ז"ל, שישכר בחבט בן אסתר ז"ל, אילה בחבט בת תמו ז"ל, פנדה אצילוב בן סור ז"ל, ר שלום צור בן דוד ורות נמלך ז"ל, ר אליו טור זוסף בן איסו ז"ל, ויסקי נבאי בן פרוה ז"ל, נבאל נבאי בן מסודי ז"ל, נבראל נבאי בן מסודי ז"ל, יהודה תורנמן בן תנין ז"ל, זנה סור זוסף בת יקוט ז"ל, זנה סור זוסף בת עישה ז"ל, זוחה בנאון בן מרים ז"ל, יצחק ז"ל בן טאס שחור, דיים רחמים בן מרים ז"ל, יעקב אהרן בן עישה ז"ל, פריץ בן שטרנה ז"ל, פרסונה בת עלוש ז"ל, אבנר בן פרסונה ז"ל, דוד בן פרסונה ז"ל, יעקב בחבט בן איה ז"ל, שולמית בן פרסונה דודי ז"ל, זיאל סימן בן אליו ז"ל, אליאס בן מסודי ז"ל, אברהם חיים בן סלמה ז"ל, חיי יצחק ז"ל בן אלנה שחור, שלום בן אסתר ז"ל, דנה בת מסעודה ז"ל, ביה בת אסתר ז"ל

לרפואת זנט בת איהו ה"ח, הלל אליו בת ש' ה"ח, רחל צור בת ריטה ה"ח, דוד אצילוב בן סבינה ה"ח, תה תמר בת פרסונה רבקה ה"ח.

להצלחת אברהם צור בן אסתר ושלום ויב' ה"ח, ישראל ושי שניאור ויב' ה"ח, לית בת זנט ה"ח, וגל דוד תנורא בני לייני ה"ח, ברוק טייב ויב' ה"ח, שחר ולילי שניאור ויב' ה"ח, משפחת רחמים ויב' ה"ח, עידן וטיל תלג ויב' ה"ח, הרב שמוען בן יוציא בן אדה שליט"א ויב' ה"ח

העלון מוקדש להצלחת יהודה בן אילה וגלית בת דינה וכל יוצאי חלציהם הי"ו

גיליון 512

חיי שרה תשפ"ה

כניסת שבת: 16:04

צאת שבת: 17:19

ר"ת: 17:52

להורות

צירוף לשתיית היין

שאלה: האם שתיית כמה מהמסובים מצטרפת לצאת ידי חובת קידוש?

תשובה: בהלכה הקודמת בשבוע שעבר כתבנו שהעיקר להלכה שכדי לצאת ידי חובת קידוש, יש לשתות מלוא לוגמיו שהוא כשיעור רוב רביעית (4/10), ואם שתי פחות מרוב רביעית אף בדיעבד לא יצא ידי חובת קידוש (שולחן ערוך סי' תע"א סי' ג, משנה ב' וד' סק"ס, חזון עובדיה שבת ח"ב עמ' טו). ואם המקדש לא יכול לשתות מהיין וטעם אחד מהשומעים כשיעור רוב רביעית, יצא ידי חובה (שולחן ערוך שם סי' ד), אלא שלכתחילה יש להחמיר שהטועם מהיין שמע את ברכת הקידוש מפי המקדש והתכווין לצאת ידי חובה, ואף המקדש התכווין להוציא ידי חובה, אולם אם אין הדבר מתאפשר, אפשר להקל שיטעם גם מי שלא שמע את ברכת הקידוש, וקודם שיטעם יברך על היין (לדעת הגשנה ברוח סק"ע יס' לטעום רק שומע הקידוש, אולם בש"ת אור לציון ח"ב פ"כ הלכה ח בבאורים ובספר הלכה ברוח חט"ו עמ' שבע הריש לקהל).

ונחלקו הפוסקים אם אפשר לצרף שתיית כמה מהשומעים לשיעור רוב רביעית (נח"ל שולחן ערוך שם סי' תכ"ב בסתם שאין שתייתם מצטרפת לחוב רביעית, ורא"י ששתיית סלם מצטרפת, והרא"י שהמקדש טעם מרוב). והעיקר להלכה שלכתחילה ישתה המקדש רוב רביעית בעצמו, ואם שתי אחד מהשומעים שיעור רוב רביעית, יצא ידי חובה. ואין להקל שישתו כמה מהשומעים מכוס הקידוש ובצירוף כולם שתו רוב רביעית, מכל מקום מצוה מן המובחר שיטעמו כולם משום חיוב מצוה (חזון עובדיה שבת ח"ב עמ' טו-ז והוא בתורה). ויש שכתבו שבקידוש הלילה יעשה כנ"ל שהמקדש או אחד מהשומעים ישתו רוב רביעית, ואם אין מי שישתה רוב רביעית יקדשו על הפת. ובקידוש היום יסמכו על המקילים ובצירוף שתיית כולם ישתו רוב רביעית (ש"ת אור לציון שם הלכה ב' דהו"ש עמ' ט"ז). ויש אומרים שבקידוש היום יקדשו על חמור מדינה (ולקוט יוסף שבת כ"ח א עמ' תק). ולכתחילה המקדש ישתה רוב רביעית, ואם אינו יכול לשתות, עדיף שיתן לאחר שיקדש וישתה בעצמו רוב רביעית (ש"ת אור לציון שם הלכות ע"ג עמ' ק"ג).

למעשה

לדעת מה לשאול

אברהם אבינו שולח את אליעזר עבדו להביא כלה ליצחק בנו, ומבקש שיבדוק אם היא בעלת מידות טובות וגומלת חסד עם אחרים.

סיפר הגאון רבי משה מרדכי שלזינגר זצ"ל: "שמעתי סיפור מדהים מכלי ראשון כשהמספר נכח במקום כשאירע. יום אחד בהיותו יושב אצל ראש הישיבה הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצוק"ל, הגיע יהודי מירושלים, ואמר שהציעו לבתו להשתדך עם בחור מהישיבה ומבקש הוא לברר אודותיו.

הוא אמר את שמו של הבחור והחל לשאול ולהתעניין אצל הראש ישיבה לא פחות מתשע עשרה שאלות! בין היתר איך הוא בלימוד? בקי במפרשים? ואם הוא נמצא בסדרי הישיבה? ועוד שאלות בסגנון הזה. לאחר שראש הישיבה השיב על שאלותיו, התברר לו שמדובר בבחור טוב מתמיד ושקדן.

רבי שמואל פונה אליו ואומר: "עד עכשיו שאלת אותי ועניתי לך, עכשיו אני רוצה לשאול אותך! הרי אתה בא לשאול על הבחור בשביל שידוך לבתך, האמנם חשוב לה שיהיה למדן וחרף? אני חושב שיש דברים שעליה לדעת חוץ מלימוד התורה. "למשל מה?" שאל האבא, ורבי שמואל השיבו: "מדוע אינך שואל איך הבחור מתנהג בחדר עם חבריו? הרי הוא לא גר בחדר סגור לבד, ואם כן איך הוא מתנהג בחדר? וכשהוא נכנס לחדר בשעת לילה מאוחרת, האם הוא חולץ את הנעליים בחוץ, לוקח אותן ביד ונכנס לחדר על קצות אצבעותיו, או שהוא הולך ומעיר את כל חבריו?!"

בנוסף עליה לדעת, איך הוא מתנהג בחדר אוכל? האם הוא מגיע ראשון ולוקח לעצמו מהמצלחת המרכזית מנה גדושה מבלי להתחשב בחבריו? האם ניגש הוא פעם לטבח ואמר לו: 'תודה רבה, האוכל היה ממש טעים?!'. כידוע לך בכל שולחן יש קנקן שתיה מרכזי, האם כשהקנקן התרוקן הוא טרח לקחת אותו למטבח ולמלא אותו שוב, או שהוא יושב ומחכה שיקום מישהו מחבריו וימלא אותו עבורו.

"תדע לך שאלו שאלות שמעניינות אותי יותר משאלותיך, כאן נמדד הבית שהם עתידים לבנות, כיצד הוא מתנהג ואיך הוא מגיב? האם הוא 'שובר' את רצונו מדי פעם?! אתה הרי רוצה שלבתך יהיה טוב!."

סיפר רבי משה מרדכי: "מה נהיה עם השידוך, אינני יודע... מה שכן למדתי מהראש ישיבה מהו סוד החיים ומה העיקר והטפל, ובעיקר על מה לשים דגש בחיים אלו המידות הטובות."

להחכים

מאת הבה"ח אברהם ישי שניאור ז"ל

"אֲדֹנָי שְׂמַעֲנִי אֲרִיז אֲרַבְע מֵאֵת שְׁקָל כֶּסֶף בִּינִי וּבִינְךָ מֵה הָוָא וְאֵת מִתְּךָ קָבַר" (ג.כ.ט)

אומרים חז"ל (בבא מציעא פ). שכדרכם של רשעים, עפרון אמר הרבה ואפילו מעט לא עשה, ומה כוונת דבריו "ביני ובינך מה היא"? אלא האות השלישית של אברהם היא רי"ש, וכן האות השלישית של עפרון היא רי"ש, ורי"ש בגימטריא מאתיים וביחד זה ארבע מאות, אמר עפרון לאברהם: "ביני ובינך מה היא", תן לי כמניין הרי"ש שלי והרי"ש שלך - ארבע מאות שקל כסף, "ואת מתך קבור".

להתבונן

"וַיִּרְץ לִבְנֵי אֵל הָאֵשׁ הַחֹצֵצָה אֶל הָעֵינָי... וַיְהִי כִּפְרָאֵת אֵת הַנְּזִים וְאֵת הַצְּמִידִים עַל יְדֵי אֲחֵתוֹ... וַיִּבְאֵר אֶל הָאֵשׁ" (ד.כ.ג.ל)

מדוע נאמר בפסוק הראשון 'וירץ' ובפסוק לאחריו נאמר 'ויבוא'? מה גרם ללבו לרוץ? מתרץ רבינו ה'משך חכמה' זיע"א, שבהתחלה חשב לבן שאליעזר עבד אברהם בא בשבילו, כדי שישא את "בכל" בתו של אברהם אבינו (בבא בתרא טז). ולכן רץ לקראתו, אבל משראה שרבקה אחותו קיבלה את הנוזמים והצמידים, הבין שלא באו בשבילו והגיעו עבור רבקה, והלך אליו בנחת ולא במרוצה.

יש קונה עולמו בפרוטה אחת!

העלון הזה שבידכם רבים נהנים ממנו ומתחזקים בו. בכותכם נוכל להגיע ליותר קוראים ולחזקם! אל תפספסו.

תרומות ניתן להפקיד בסניף הרואה, בנק 09 סניף 001 מס' ח-י 2718517
ניתן לפנות: 053-4139903

הציבור היקר מוזמן מדי ערב להשתתף בשיעוריו של הרב יעקב שניאור שליט"א

בבית מדרש 'להאיר', רחוב הרב קוק 4 חדרה
18:00 - שיעור חיזוק • 18:15 - שיעור בגמרא מסכת קידושין
18:45 - שיעור בהלכה ומוסר • 20:00 - תפילת ערבית

ברוכים הבאים ~ טעמו וראו כי טובה